

Building Learning Power, het overwegen waard voor daltononderwijs

René Berends, juli 2012

Net als andere scholen staan ook daltonscholen voor de opdracht opbrengstgericht te werken. Het gaat daarbij, in essentie, om het maximaliseren van de onderwijsopbrengsten. Er moeten hoge doelen gesteld worden en gewerkt worden met 'bewezen' effectieve en efficiënte werkwijzen om die doelen te bereiken.

In Nederland wordt daarvoor de afgelopen jaren in professionaliseringstrajecten voor leerkrachten en teams vooral gebruikgemaakt van de 'school-aan-zet'-aanpakken¹ en van de 'wat werkt'-boeken van uitgeverij Bazalt, die met name gebaseerd zijn op de onderzoeken van Marsano.²

Een zeer interessante aanvulling en zelfs verbetering op dit aanbod kan het onder leiding van de Britse hoogleraar Guy Claxton ontwikkelde materiaal bieden, genaamd Building Learning Power. Building Learning Power (BLP) wil van leerlingen betere leerders maken, in school en daarbuiten. Het gaat om het creëren van een cultuur op school waarin leergewoonten en -attituden systematisch aangeleerd worden om kalm, met vertrouwen en creatief te kunnen omgaan met moeilijkheden en onzekerheden. Claxton brengt niet alleen veel recente (onderzoeks)gegevens over het effectiever maken van leerprocessen bijeen en biedt, daarnaast, niet alleen een palet van concrete handvatten voor leerkrachten aan om die leerprocessen in het onderwijs ook daadwerkelijk effectiever te laten verlopen, hij ontwikkelt dat materiaal ook samen met een groot aantal mensen uit de praktijk, in een open 'learning community', waarvan belangstellenden deel kunnen maken.

Dit artikel laat lezers kennismaken met het gedachtegoed van BLP, om er vervolgens de discussie over te starten of nadere bestudering van deze aanpak het overwegen waard is voor het daltononderwijs in Nederland.

"I guess I could call myself smart. I mean I can usually get good grades. Sometimes I worry though that I'm not equipped to achieve what I want, that I'm just a tape recorder repeating back what I've heard. I worry that once I'm out of school and people don't keep handing me information with questions...I'll be lost."

(Citaat van de 15-jarige GCSE-student, Emily, in een PowerPointpresentatie van Guy Claxton)

21^{ste}-eeuwse vaardigheden

Het onderwijs in Groot-Brittannië moet in de eenentwintigste eeuw drie functies dienen: "the transmission of knowledge for a world built on information, the broadening of horizons in a country still scarred by disadvantage, and learning how to learn in preparation for a lifetime of change." (Miliband, geciteerd door Claxton, z.j.).

Met name dat laatste punt kan gezien worden als de essentie van het gedachtegoed van Claxton. Het onderwijs moet zich rekenschap geven van het feit dat de maatschappij snel verandert en dat het voorbereiden van leerlingen op die maatschappij fundamenteel andere eisen aan het onderwijs stelt. "Since we cannot know what knowledge will be needed in the future it is senseless to try to teach it in advance. Instead our job must be to try to turn out young people who love learning so much, and who learn so well, that they will be able to learn whatever needs to be learnt." (Holt, geciteerd door Claxton, z.j.).

Leren om te leren wat nodig is om te leren, daar gaat het bij BLP om. Leerlingen moeten leren om vasthoudend en vindingrijk te zijn, fantasierijk en logisch, zelfgedisciplineerd en zelfbewust, onderzoekend en samen- en meewerkend.

Building Learning Power wil bij kinderen het leervermogen helpen te verbeteren, zowel op school als daar buiten. Op de website van Lumius³ staat het als volgt omschreven: "Het gaat over het creëren van een cultuur in de klaslokalen en in de school meer algemeen. Een cultuur die systematisch gewoonten en houdingen cultiveert die ervoor zorgen dat jongeren problemen en onzekerheid kalm, vol vertrouwen en creatief aangaan. Kinderen die meer vertrouwen in hun eigen leervermogen hebben, leren sneller en beter. Ze concentreren zich beter, denken 'sneller' en vinden het leren leuker. Ze doen het beter bij hun testen en externe onderzoeken. En ze zijn gemakkelijker en prettiger om les te geven.

BLP bereidt kinderen beter voor op een onzekere toekomst. Vandaag de dag moeten scholen niet alleen opleiden voor testresultaten, maar voor een leven lang leren. Om te gedijen in de 21^{ste} eeuw moeten leerlingen hebben geleerd hoe ze vasthoudend en vindingrijk kunnen zijn, fantasierijk en logisch denkend, zelfgedisciplineerd en zelfbewust, samenwerkend en leergierig. BLP maakt de vergelijking van het trainen van je spieren; deze moeten goed, langdurig en professioneel worden getraind om krachtiger en beter te worden. Voor de 'leerspieren' geldt hetzelfde."

Claxton

De aanpak van BLP is ontwikkeld door Guy Claxton. Hij werkt als (leer)psycholoog aan de University of Bristol in Engeland. Sinds 1991 heeft hij aan de ontwikkeling van BLP gewerkt en de aanpak met onderzoek onderbouwd. Daarbij schenkt hij aandacht aan het primair en voortgezet onderwijs.

Drie kernovertuigingen

De gedachte van BLP is dat als leerlingen meer vertrouwen hebben in hun eigen leercapaciteit ze beter leren. Ze concentreren zich beter, denken dieper na en ondervinden aan het leren meer plezier. Ze doen het daardoor beter op school en op hun examens en ze zijn makkelijker en naar grotere tevredenheid te onderwijzen.

Claxton gaat met BLP uit van een drietal algemene overtuigingen:

- 1) Hij wil leerlingen voorbereiden op het leven na de school. Het moet hen helpen bij het opbouwen van mentale, emotionele, sociale en strategische bronnen om uitdagingen aan te kunnen gaan en om goed om te gaan met onzekerheid en complexiteit.
- 2) Hij stelt dat dit doel voor alle jongeren waardevol is. Het betreft leerlingen bij de aanpak, helpt hen te ontdekken op welke terreinen ze talenten hebben en waar ze zich in willen ontwikkelen, willen excelleren. Bovendien helpt BLP hen hun wil, doorzettingsvermogen en vaardigheden te versterken.
- 3) Hij gaat er vanuit dat vertrouwen, capaciteiten en passie ontwikkeld kunnen worden, omdat 'real world-intelligence' iets is dat alle mensen kunnen opbouwen en bij geholpen kunnen worden. BLP stelt dat deze drie kernovertuigingen met name van belang zijn in een snel veranderende complexe wereld, vol met risico's, kansen en mogelijkheden om in je leven je eigen gang te gaan.

Drie fundamentele principes

Naast de drie genoemde overtuigingen kent BLP ook een drietal fundamentele werkprincipes: onderzoek naar de aard van het leren, onderzoek naar de (ervaringen in de) praktijk en door de praktijk en betrokkenheid en verbondenheid bij het ontwikkelen van een visie op onderwijs. In de laatste tien jaar is een aantal disciplines samengekomen onder de vlag van 'de lerende wetenschappen'. Genetici, psychologen, ontwikkelingspsychologen, neurowetenschappers, sociaal-culturele onderzoekers en academische filosofen geven vorm aan een nieuw beeld van de 'maakbaarheid' van de jonge geesten en BLP probeert zoveel mogelijk gebruik te maken van de door hen ontwikkelde inzichten.

BLP is gebaseerd op de realiteit van scholen en klaslokalen. Het gaat uit van wat leerkrachten mogelijk, praktisch en interessant vinden om uit te proberen. Zij worden aangemoedigd om zichzelf als partners in onderzoek te zien in de BLP-gemeenschap.

BLP staat een visie op onderwijs voor, die zich rekenschap geeft van wat de eisen, behoeften, risico's en kansen van de 21^{ste} eeuw zijn, een onderwijs dat voor álle leerlingen toegankelijk dient te zijn en moet appelleren aan álle leerlingen. Accent krijgen daarbij vooral de 'real-life'-ontwikkeling van de leerlingen.

Learning community

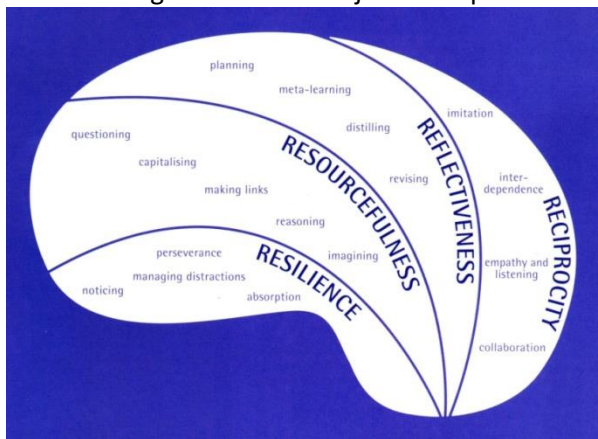
Voorstanders van BLP staan een open 'learning community' voor, waarvan iedere belangstellende deel uit kan maken: mensen die meer wil weten over het verkrijgen van betere resultaten en bij willen dragen aan de ontwikkeling van 'real-life learners'. Het is toegankelijk voor docenten, lerarenopleiders, ouders en iedereen die betrokken is bij formele en informele educatie. Het is met name interessant voor hen die meer willen dan 'sound-bites' en 'quick fixes'; hen die naar een bevredigende benadering zoeken die leidt tot een cumulatieve groei in het 'real-life' zelfvertrouwen en vindrijkheid.

Leren leren

Wetenschappelijk onderzoek heeft in de laatste decennia veel informatie opgeleverd over hoe leerprocessen over het algemeen effectiever verlopen. Er is nagegaan hoe succesvolle, goede leerlingen leren. Wat ze doen, waar ze van houden en wat ze daarbij voelen, welke technieken ze toepassen en onder welke condities ze leren, welke gewoonten ze ontwikkelen bij het leren en wat ze belangrijk en interessant vinden en hoe dat alles varieert bij verschillende leeftijden.

Belangrijke inzichten daarbij zijn dat leerlingen beter presteren naarmate ze: (1) geavanceerdere (elaborated) concepties van leren hebben, (2) ondersteund worden bij het worden van een autonome leerder en (3) meer leren over leren dan leren over (het toepassen) van studievaardigheden. Bovendien verbeteren de prestaties en de effectiviteit van scholen als leerkrachten meer leren over leren (Chris Watkins, National School Improvement Network, gecit. in Claxton (z.j.)).

Beschikbare wetenschappelijke kennis over deze onderwerpen is door Claxton c.s. verzameld. Zij hebben dat gebruiksvriendelijk en compact in een het volgende model gevisualiseerd (fig. 1).



Figuur 1: De vier 'R's' van BLP: Reciprocity, Reflectiveness, Resourcefulness en Resilience.

'Learning power' wordt, volgens Claxton, door een viertal factoren bepaald. Ze worden de 'learning-power muscles' genoemd, de leerspijzen van BLP:

1. Resilience. Bij 'resilience' gaat het om het vertonen van veerkracht. Dit appelleert aan emotionele aspecten van het leren, het gevoel van leerlingen over hun leren en bij het leren. Om goed te leren moeten leerlingen het vermogen ontwikkelen door te zetten, doortastend te zijn, maar ook om veerkracht te tonen. Ze moeten vasthoudend zijn, als het ware opgeslorpt raken, geheel in beslaggenomen worden door het leren. Daarvoor moeten ze verwarring en ook

frustratie leren tolereren en overwinnen door bij het leren geduldig te zijn, vragen te stellen, nieuwsgierig te zijn en plezier te ontleen aan uitdagingen.

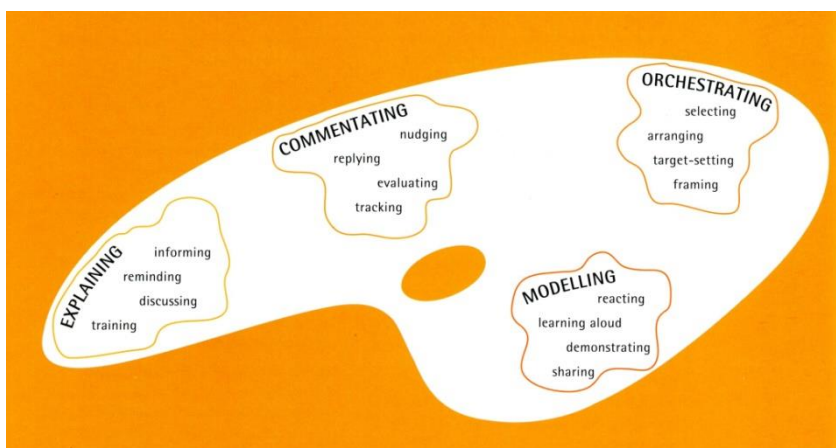
Bij 'resilience' staat een viertal aspecten centraal:

- Absorption (resorptie, opname). Bij het leren gaat het erom jezelf als het ware te verliezen in en geabsorbeerd te raken door het leren. Dat vraagt om aandacht en om een 'flow' bij het leren.
 - Managing distractions (het managen van verstoringen, omgaan met afleidingen). Bij het leren gaat het om het herkennen en verminderen van verstoringen; ook moeten leerders weten wanneer je even moet pauzeren en jezelf moet verfrissen, als ook om voor jezelf een goede leeromgeving te creëren.
 - Noticing (opmerken). Goede leerders ontwikkelen de vaardigheid om subtiele nuances waar te nemen, patronen en details te ontdekken in leerervaringen.
 - Perseverance (doorzettingsvermogen). Goede leerders kunnen doorgaan als er zich moeilijkheden voordoen, ze kunnen de negatieve energie van frustratie kanaliseren en zijn zich bewust hoe langzaam en onzeker leerprocessen veelal verlopen.
2. Reciprocity (wederkerigheid). Het gaat hierbij om het besef dat leren plaats kan vinden door samen te werken, door van en met elkaar te leren. Leerlingen moeten leren relaties te leggen met anderen en daarbij gebruik maken van elkaars expertise en vaardigheden. Dit aspect gaat over het geven en krijgen van support, het hebben van een klankbord, leren om zelf stevig in je schoenen te staan, samen te werken in teams, het ontwikkelen van empathisch vermogen, het gebruik van een ander als model en zelf ook model te kunnen staan voor anderen als ook leren om kritiek en commentaar te geven en te krijgen. Bij deze wederkerigheid staat een viertal aspecten centraal:
- Imitation (imitatie). Goede leerders nemen tijdens het leren constructief methoden, gewoonten en waarden van andere mensen waar en over en stemmen daarop af.
 - Interdependence (interdependentie). Goede leerders weten wanneer het nodig is om te leren op eigen gelegenheid of met anderen en zijn in staat om in het debat op hun standpunten te blijven staan.
 - Empathy and listening (empathie en luisteren). Goede leerders dragen bij aan de ervaringen van anderen door te luisteren naar hen, door te begrijpen wat ze eigenlijk zeggen en kunnen zichzelf verplaatsen in de ander.
 - Collaboration (samenwerken). Goede leerders weten hoe ze moeten geven en nemen wanneer er samengewerkt wordt. Ze respecteren en erkennen standpunten van anderen, kunnen argumenten integreren in eigen standpunten en weten wat de kracht van teamwerk is.
3. Reflectiveness (reflectiviteit). De ontwikkeling van reflectiviteit staat voor het nadenken over het eigen leren. Het gaat er hierbij om dat leerlingen zelfbewust worden van hun eigen manier van leren. Ze moeten zichzelf als leerder leren kennen, zich afvragen of er methodisch en planmatig gewerkt wordt, of de beste strategieën gebruikt worden en of hun leren voldoende effect heeft. Ze moeten hun 'ritme' bij het leren kunnen voorvoelen: wanneer moet er hard gewerkt worden, wanneer wat minder, wanneer kan er een 'break' genomen worden. Bij deze reflectiviteit staat een viertal aspecten centraal:
- Planning (planning). Goede leerders denken na over waar ze naartoe gaan, welke acties daarvoor nodig zijn en hoeveel tijd en welke middelen daarvoor nodig zijn. Ze weten ook welke obstakels ze daarbij tegen kunnen komen.
 - Meta-learning (meta-lernen). Goede leerders kennen zichzelf als leerder. Ze weten hoe ze het beste leren en hoe ze moeten praten over het leerproces.
 - Distilling (destilleren). Goede leerders kijken naar wat er wordt geleerd, kunnen de essentiële kenmerken van de leerstof en het leerproces onderscheiden. Ze coachen zichzelf tijdens het leren en weet ook wat ze moeten doen om verder geholpen te worden.

- Revising (nakijken, reviseren, verbeteren). Goede leerders zijn flexibel. Ze kunnen hun plannen veranderen in het licht van verschillende omstandigheden. Ze controleren hun proces en evalueren hoe het gaat en kunnen nieuwe mogelijkheden ontdekken.
4. Resourcefulness (vindingrijkheid). Bij 'resourcefulness' gaat het erom dat leerders weten wat ze moeten doen, als ze niet weten hoe ze verder moeten. Het gaat om het vinden en gebruiken van verschillende bronnen en strategieën om te leren. Bij 'resourcefulness' moeten leerlingen informatie leren verzamelen, kennen en ermee omgaan (data, details en patronen). Ze moeten leren experimenteren, zich dingen voor te stellen, zich mentaal te overhoren en werken in metaforen. Bij leren hoort ook intuïtie, het hebben van vermoedens en ingevingen. Verder vragen leerprocessen dat er veel nagedacht wordt. Daarvoor moeten leerders logica leren onderkennen, analyseren en kritisch volgen. Verder is het belangrijk dat ze hoofd- en bijzaken leren onderscheiden en dat kennis benut wordt.
- Bij resourcefulness staan de volgende vijf kenmerken centraal:
- Questioning (bevragen). Goede leerders stellen vragen aan zichzelf en aan anderen. Ze zijn nieuwsgierig en speelt met ideeën. Ze delven onder de oppervlakte naar nieuwe ideeën en oplossingen.
 - Capitalizing (kapitaliseren). Goede leerders gebruiken het volledige scala aan middelen dat hen ter beschikking staat: andere mensen, boeken, internet, ervaringen uit het verleden en toekomstige mogelijkheden.
 - Making links (het leggen van verbanden). Goede leerders zien verbanden tussen verschillende gebeurtenissen en ervaringen. Ze bouwen patronen op en weven als het ware een web van begrip.
 - Reasoning (redeneren, beargumenteren). Goede leerders roepen logische en rationele vaardigheden op om dingen uit te werken, methodisch en rigoureuus. Ze bouwen goede argumenten en spotten gebreken bij anderen.
 - Imagining (een voorstelling maken). Goede leerders gebruiken hun verbeelding en intuïtie en verkennen op basis van ervaringen hun mogelijkheden. Ze vragen zich ook af, als...

Het palet van de leraar

Naast het compact en overzichtelijk in kaart brengen van kenmerken van effectief leren dat BLP doet, geeft het ook een overzicht van 'bewezen' effectieve aanpakken die leerkrachten in hun onderwijs in kunnen zetten. Dat overzicht is in de vorm van een palet gevisualiseerd.



Figuur 2: Het palet van bewezen effectieve leerkrachtvaardigheden

1. Explaining . Het geven van een uitleg is een belangrijke activiteit van leerkrachten om het leren van leerlingen te stimuleren. BLP stelt daarbij de volgende vier aspecten centraal: Training

(trainen), discussing (bespreken), reminding (leerlingen herinneren aan) en informing (het informeren van leerlingen).

2. Commentating. Commentaar geven is een volgende belangrijke activiteit voor leerkrachten. BLP stelt daarbij de volgende vier aspecten centraal: Replying (beantwoorden), nudging (duwen), evaluating (het evalueren) en tracking (het bijhouden).
3. Modelling. Een derde belangrijke activiteit van leerkrachten bij het stimuleren van het leren van leerlingen is het zijn van een voorbeeld, 'modelling'. BLP stelt daarbij de volgende vier aspecten centraal: Selecting (het selecteren), arranging (arrangeren), target-setting (het stellen van doelen) en framing (framing).
4. Orchestrating. Ook het orkestreren is een belangrijke activiteit van leerkrachten. Het gaat daarbij om de volgende vier aspecten: Reacting (reageren), learning aloud (hardop leren), demonstrating (demonstreren) en sharing (delen).

Een BLP-cultuur

BLP vraagt om een 'BLP-klimaat'. Die is kenbaar door het gebruik van een speciale eigen BLP-'taal'. Er wordt gesproken over 'leren' en niet over 'werken', over 'inzet', 'proberen' en 'zou kunnen' en niet om 'kunnen'.

BLP gaat over het voortdurend 'strekken' van de leerspieren. Dat moet op een vriendelijke, maar doortastende manier benadrukt en gebruikt worden. Het moet aanhoudend en in kleine stapjes aangeleerd worden, waarbij leerkrachten en leerlingen zich niet moeten laten afschrikken door aanvankelijke weerstand.

Belangrijk is dat er transparantie is over bedoelingen en criteria. Met leerlingen moet gedeeld worden wat, hoe, waar en wanneer er geleerd wordt. Alles in een experiment: leerlingen moeten het idee hebben aan het leren te zijn; ze zijn 'kennis-makers' over het leren.

Het gaat ook om de waarden die we als model voorschrijven. Het moet normaal zijn om te durven *niet* te weten, om hardop te denken over het onderwijs. Leerlingen moeten leren denken als een wetenschapper, hun 'werk in uitvoering' tonen, als het ware een eigen leerproject te hebben. Een BLP-cultuur spreekt expliciet voortdurend over 'leer'-kracht. Er wordt uitgelegd, gepraat over het leervermogen; er wordt gediscussieerd over het wanneer en hoe leerlingen hun ideeën ontwikkelen. Er wordt de tijd genomen voor reflectie op het leerproces.

Bij een BLP-cultuur hoort ook betrokkenheid van de schoolraad, assistenten, begeleiders, ouders en de staf en beleidsmakers.

Iets voor Dalton?

Het onderwijs staat voor het probleem leerlingen voor te bereiden op een snel veranderende maatschappij. Dat vraagt misschien wel niet zozeer om geleidelijke vernieuwingen, als wel om meer revolutionaire innovaties.

Natuurlijk zijn er andere aanpakken te overwegen dan BLP. Er zijn meer interessante verzamelingen onderzoeksgegevens met nastrevenswaardige suggesties voor de praktijk van het onderwijs. Maar de gedachte van een leergemeenschap, die samen, collegiaal onderzoek doen en samen zich inzetten voor de verbetering van de onderwijspraktijk is voor daltonianen verleidelijk.

Claxton c.s. zeggen dat BLP slechts het begin is. De gedachte is dat dit materiaal en de gedachtegang verder uitgebreid moeten worden. Er wordt een verspreiding voorgestaan van het gedachtegoed op een niet-commerciële, geloofwaardige wijze. Oplossingen moeten gezocht worden in een wijziging van cultuur in plaats van in technische en technologische stappen. Er moet nagedacht worden over een cumulatieve aanpak, het opbouwen van een 'learning community', die niet alleen in het klaslokaal plaatsvindt, voor 'real-life' en niet alleen in school.

Het opbouwen van een 'community of learners', waarbij daltonscholen samen informatie uitwisselen over het verbeteren van leerprocessen, op een manier zoals dat door Claxton c.s. bij BLP in Groot-Brittannië gerealiseerd wordt, kan daarbij wellicht model staan en een systematische discussie openen over het aanleren van 21^{ste}-eeuwse vaardigheden aan leerlingen op daltonscholen.

Referenties:

Claxton, Guy (2004). Learning is learnable (and we ought to teach it). In: Cassall, John (Eds). *National Commission for Education report*.

Claxton, Guy (2006). *Expanding the capacity to learn: A new end for education?* Opening Keynote Address British Educational Research Association Annual Conference Warwick University.

Claxton, Guy (2002). *Building Learning Power*. Bristol: TLO Ltd.

Claxton, Guy (2001). *Wise Up: Learning to Live the Learning Life*. Network Press.

Claxton, Guy en Bill Lucas (2004). *Be Creative: Essential Steps to Rejuvenate Your Life and Work*. BBC Worldwide

Claxton, Guy (z.j.). *Building learning power. How to help young people become better real-life learners*. PowerPointpresentatie. Bristol: University of Bristol.

Claxton, Guy, Chambers, Maryl, Powell, Graham & Bill Lucas (2011). *The learning Powered School – Pioneering 21st Century Education*.

Lucas, Bill Lucas & Claxton, Guy (2010). *New kind of smarts. How the science of learnable intelligence is changing education*. Open University Press.

Vries, Anton de (2011). Building Learning Power. *The learning teaching Magazine*, 4, 10-11.

Websites over BLP:

www.buildinglearningpower.co.uk

<http://www.lumius.nl>

Video's over BLP:

<http://www.youtube.com/watch?v=n-myd5E1jsM&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=a1jc5ISsCkQ&feature=related>

http://www.youtube.com/watch?v=09CISEm7_Ac&feature=related

<http://www.youtube.com/watch?v=6WwFiiTSExQ>

Noten

¹ Zie m.n. de website www.schoolaanzet.nl.

² O.a. Marzano, Robert J. (2009). *Wat werkt op school. Research in actie. Meta-analyse van 35 jaar onderwijsreseaach direct toepasbaar in beleid en praktijk*. Vlissingen: Bazalt.

³ www.lumius.nl, download 16-7-2012.